

Volume II (2016)

CICERO, *Murena Savunması*. İstanbul 2016. Kabalıcı Yayınevi, 243 sayfa. Çev. E. N. Akdoğdu Arca – M. Oktan. ISBN: 9786059872355

B. Deniz ATILLA

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımı, eleştiri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımı, eleştiri ve çeviriler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni B. D. Atilla, *Murena Savunması*. Yazar: Cicero, Çevirenler: E. N. Akdoğdu Arca – M. Oktan. *Libri* II (2016) 517-519. DOI: 10.20480/lbr.2016046

Geliş Tarihi: 04.12.2016 | Kabul Tarihi: 24.12.2016 | Elektronik Yayın Tarihi: 26.12.2016

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2016046>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

**CICERO, *Murena Savunması*. İstanbul 2016. Kabalcı Yayınevi, 243 sayfa.
Çev. E. N. Akdoğdu Arca – M. Oktan. ISBN: 9786059872355**

B. Deniz ATILLA*

Marcus Tullius Cicero, MÖ 3 Ocak 106 tarihinde, Roma'nın 100 km güneydoğusunda yer alan Arpinum kasabasına yaklaşık 7 km uzaklıkta bulunan bir evde, *equites* sınıfına mensup bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya geldi. Gençlik döneminde Roma'nın önde gelen isimlerinden dersler aldı. Bunlardan biri de Quintus Marcus Scaevola'nın gözetiminde almış olduğu Roma hukuku eğitimi idi. 23 yaşında avukatlık mesleğine adım attı. *Cursus honorum* yolunda MÖ 75 yılında *questor*, MÖ 69 yılında *aedilis* ve MÖ 66 yılında da *praetor* oldu. MÖ 63 yılında ise Roma Cumhuriyet Dönemi'nin en önemli devlet görevi olan *consul* statüsüne erişti. *Consul* olarak görevini yürüttüğü sırada önemli başarılarından birisi de devlete karşı silahlı bir ayaklanma hazırlığında olan Catilina'nın Roma'dan sürülmesini sağlamak oldu. *I. Triumviratus* Dönemi'nde Caesar karşıtı bir tutum izleyerek Pompeius'un yanında göründü. Ancak Caesar tarafından Pharsalos Savaşı sonrasında affedildi ve Roma'ya geri döndü. *II. Triumviratus* Dönemi'nden önce, bu kez M. Antonius karşıtı olarak Octavianus'un yanında yer aldı ancak MÖ 43 yılında Octavianus tarafından ihanete uğrayarak evinde öldürüldü. Avukatlık mesleğine uygun şekilde savunma ve suçlama konuşmalarından oluşan eserler kaleme aldı. Ayrıca felsefe, retorika ve politika konularında da birçok eser yazdı. Cicero'nun en önemli özelliği hitabetteki başarısıydı. Ancak, kaydedilmiş toplam 88 konuşmasından sadece 58'i bugüne ulaşabilmiştir.

Cicero'nun günümüze ulaşan eserlerinden biri de, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim üyeleri Yrd. Doç. Dr. Ebru N. Akdoğdu Arca ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Oktan tarafından Türkçe'ye kazandırılan *Murena Savunması* adlı çalışmadır. Bu kitap, MÖ 62 yılı *consul designatus*'u Murena'ya, kendisi ile birlikte *consul* seçimlerine giren ancak seçimi kaybeden Servius Sulpicius tarafından yöneltilmiş suçlamalara karşı, Cicero tarafından yapılan savunma metnini içermektedir. Cicero bu savunmayı, MÖ 63 yılı Kasım ayında üstlenmiştir.

Önsöz (6-7) kısmında *Pro Murena* konuşmasının, eserin tarihi içeriği ve baba oğul Murena'ların Küçük Asya ile olan yakın ilişkisi nedeniyle tercih edildiği ifade edilmektedir. Ayrıca eserin, Cumhuriyet Dönemi'nin sonlarında karşı karşıya kalınan sorunlar ile bu sorunların nasıl çözümlenmeye çalışıldığı, idari sistemin mevcut tehlikeler karşısında nasıl şekillendiği ve Roma yasalarının nasıl çıkarıldığı gibi pek çok konuda bilgi verdiği belirtilmektedir. *Çeviri Yöntemi* (8-9) kısmında çeviride kullanılan edisyonlar, kısaltmalara yönelik açıklamalar ve çeviri notlarında ve yorumlarda yararlanılan kaynaklar yer almaktadır. *Giriş* (10-33) bölümünde ise Lucius Licinius Murena'nın yaşam

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. denizatilla@akdeniz.edu.tr

öyküsüne yer verilmektedir. *Murena Savunmasına İlişkin Retorik Öğeler ve Konuşmanın Özetlenmesi* bölümünde (34-46) gerçekleştirilen söylevin türü ve söylevde kullanılan hitap sanatı tekniklerine değinilerek, metne ilişkin genel bir özet sunulmaktadır. *Lex Tullia de Ambitu* bölümünde (47-57), Roma'da krallık yönetiminin sona ermesinin ardından Cumhuriyet yönetimi ile birlikte seçimle işbaşına gelen idareciler döneminin başladığı ve idareci olarak seçilmek üzere aday olanların yürüttüğü seçim çalışmalarına ilişkin bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu anlatılmaktadır. Bölümde, bu konuda yapılan çalışmalardan biri olan ve MÖ 62 yılı *consul* seçimleri öncesinde Cicero tarafından düzenlenerek *senatus consultum* yoluyla çıkarılan *Lex Tullia de Ambitu* yasasına ve metnin yasalaşmasının ardından yaşanan sürece yer verilmektedir.

Belirtilen bu kısımların ve bölümlerin ardından, metnin çevirisinin sunulduğu *M. Tulli Ciceronis Pro L. Murena Oratio* (Marcus Tullius Cicero - Lucius Murena Savunması) (60-199) başlıklı tercüme yer almaktadır. Kitabın girişinde aktarılan bilgiler ışığında Murena'nın savunması; Giriş [*Exordium*] (60-75), Çürütme [*Confutatio*] (75-187) ve Sonsöz [*Peroratio*] (187-199) olmak üzere üç alt başlığa ayrılmaktadır. Çürütme *Confutatio* (75-187) alt başlığıysa; Murena'nın Hayatına İlişkin Suçlamalar Hakkında [*de Reprehensine Vitae Muranae*] (75-81), Rekabet Haysiyeti Hakkında [*de Contentione Dignitatis*] (81-141) ve Rüşvet Suçlaması Hakkında [*de criminibus ambitus*] (141-187) olarak adlandırılan üç yan başlığa bölünmektedir.

Giriş [*Exordium*] (60-75) alt başlığında Cicero; *senatus, equites* ve *tribuni eararii*'den oluşturulan ve kura ile belirlenen yargıçlar topluluğunun, ölümsüz tanrıların yetkilerini paylaştıklarını ifade etmektedir. Böylece Murena hakkında verilecek kararın kutsiyetine vurgu yaparak savunmasına başlayan Cicero, yargıçlardan Murena'nın *consul* görevine devamı konusunda Roma halkı ile aynı yönde karar vermelerini istemektedir. Kendisini hem *consul* hem *Lex Tullius de Ambitu* yasasını çıkaran kişi hem de Murena'yı savunan hatip olarak doğru bir iş yapmadığı yönünde eleştiren Cato'ya da cevap veren Cicero, konuşmasını Murena'nın rakibi ve davacısı olan Servius Sulpicius'un eleştirilerine yanıt vererek sürdürmektedir. Cicero, *consul* seçimlerinde Servius Sulpicius'u desteklediğini kabul etmekle birlikte, Murena'nın suçlanması söz konusu olunca Servius Sulpicius ile aynı yönde hareket etmek zorunda olmadığını ifade etmektedir.

Çürütme [*Confutatio*] (75-187) alt başlığında Cicero, Murena'ya yöneltilen suçlamaları üç başlık altında değerlendirmektedir. Murena'nın Hayatına İlişkin Suçlamalar Hakkında [*de Reprehensine Vitae Muranae*] (75-81) başlığıyla düzenlenen alt başlıkta Cicero, Asia'ya sefahat sürmek için gittiği yönündeki eleştirilerin yanı sıra, oldukça ağır bir itham şekli olan "dansçı" yakıştırması ile karşı karşıya kalan Murena'nın savunmasına devam etmektedir. Cicero, VI. Mithradates ile savaşmak üzere Sulla'nın komutasında Anadolu'ya geçen baba Murena'nın başarılı bir yardımcısı olan oğul Murena'nın sefahat için değil, Roma adına savaşmak için Asia'da bulunduğunu ifade etmektedir. Cicero burada iddiaları doğrudan çürütme yoluna başvurmamakta, baba Murena'nın askeri başarılarını ön plana çıkararak oğul Murena'nın bu başarılardaki payını vurgulamak istemektedir. Rekabet Haysiyeti Hakkında [*de Contentione Dignitatis*] (81-141) başlığıyla düzenlenen diğer alt başlıkta, Servius Sulpicius'un pleps kökenli Murena'nın soyuna ilişkin küçümsemelerine cevap veren Cicero, Servius Sulpicius'un hukuk alanında ilerlediğinden bahisle, *consul* makamında askeri becerileri olan Murena'nın olması gerektiğini, bir savaş durumunda hatiplikten ziyade askeri yetilerin daha yararlı olacağını belirtmektedir. Bu minvalde Cicero, tüm savunmasının temelinde de yer aldığı üzere, Catilina isyanına yönelik devam eden tehlikeli durumu yargıçlara anımsatmaktadır. *Consul* makamı için yarışmaktansa, adaylara suçlamalar yönelmek suretiyle elenmelerini sağlamak yolunu tercih eden Servius Sulpicius'un yanlış tavrını eleştiren Cicero, bir *consul* adayının tüm

enerjisini seçimleri kazanmak için destekçi edinmek üzere kullanması gerektiğini ifade etmektedir. Cicero'nun Servius Sulpicius'a yönelik eleştirilerini ölçülü bir tutum içinde ortaya koyduğu görülmektedir. Rüşvet Suçlaması Hakkında [*de CriminibusAmbitus*] (141-187) şeklinde düzenlenen alt başlıkta Cicero, Postumus ve genç Sulpicius'un suçlamalarına değinmektedir. Ancak Postumus ve genç Sulpicius'un suçlamaları metinden çıkarılmıştır. Savunma metninden; Postumus'un, Murena'nın seçim için rüşvet dağıttığına ilişkin şahitlerin bulunduğunu ve rüşvet paralarının ele geçirildiğini iddia ettiği anlaşılmaktadır. Cicero, bir *praetor* adayının *consul* adayını suçlamasının uygun olmadığını söyleyerek sübuta ermediği anlaşılan bu iddiaları geçiştirmektedir. Önemli ve ağır bir otoriteye sahip olan Cato'ya verilen cevaplarda ise Cicero daima Cato'nun erdemlerini överek söze başlamaktadır. Murena'yı *Campus Martius* alanında karşılamaya giden kişilerin parayla tutulduğunu, bunun da *ambitus* yani rüşvet olduğunu ve Murena'nın halkı kendi yanında tutmak için oyunlar tertip ettiğini iddia eden Cato'ya cevaben Cicero, *ambitus* ile hayırseverlik işlerinin karıştırılmaması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca Cicero, bu türden hususların hangi durumlarda suç unsuru olarak sayılabileceğini de açıklamaktadır. Yeniden Catilina tertibinin tehlikesine dikkat çeken Cicero, 1 Ocak'ta devletin başında iki *consul* bulunmasının gerektiğini, seçimlerin yenilenmesinin istikrarı bozacağını belirtmektedir.

Sonsöz [*Peroratio*] (187-199) alt başlığında Cicero, Murena'nın suçlanması durumunda Roma'nın çok ciddi bir tehlike içinde kalacağını, savaş deneyimine sahip bir *consul*'ün zulmedici Catilina ve taraftarlarından gelecek tehdidi durdurabilecek nitelikte olduğunu belirtmektedir. Murena'nın *consul* makamından yoksun bırakılmasının hem kendisi hem de Roma için yıkım getireceğini ifade eden Cicero, yargıçlardan Roma halkının, Murena'nın *consul* seçilmesi suretiyle gösterdiği lütfunun korunmasını isteyerek savunmasını sona erdirmektedir. Savunma metninin yer aldığı bölümleri, *Son Notlar* (200-233) ve *Antik Kaynak Edisyonları* (234-237) kısımları izlemektedir. Eser, *Kaynakça* (238-240) ve *Dizin* (241-243) kısımları ile tamamlanmaktadır.

Eserde Cicero'nun söylevi, Latince ve Türkçe metinleri ile birlikte verilmektedir. Çalışma böylece Latince dilbilgisi eğitimi için de faydalı hale gelmektedir. *Giriş* (10-33) bölümünde verilen Lucius Licinius Murena'nın yaşam öyküsü ile *Murena Savunmasına İlişkin Retorik Öğeler ve Konuşmanın Özetlenmesi* (34-46) bölümü, çeviri metninin okuyucu tarafından kavranmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca düzenlenen kapsamlı *Son Notlar* (200-233) bölümü, önemli bilgileri ayrıntıları ile okuyucuya sunmaktadır. Kenneth R. Bartlett, *The Civilization of the Italian Renaissance: A Source Book* adlı eserinde, XIV. yüzyıl öncesi Ortaçağ yazarları tarafından yeterince anlaşılmayan Cicero'nun, döneminin en büyük bilgini ve hümanisti sayılan Francesco Petrarca tarafından 1345 yılında, Atticus mektupları aracılığı ile keşfedildiğinden bahsetmektedir. Böylelikle, Cicero'nun eserlerinin hümanist bir yaklaşımla yeniden değerlendirilmesinin ise, Rönesans'ı başlatan en önemli etkenlerden biri olduğu söylenmektedir. Bu doğrultuda, bu derece öneme haiz bir yazarın eserlerinden birinin Türkçe'ye kazandırılması için yapılan böylesi çalışmalar da, hiç kuşkusuz büyük bir adım niteliği taşımaktadır.